

УДК 336.13:336

DOI: 10.15587/2313-8416.2016.76038

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ БАНКІВ ІНОЗЕМНИХ БАНКІВСЬКИХ ГРУП В УКРАЇНІ

© О. Д. Вовчак, Г. В. Миськів

У статті досліджено та проаналізовано діяльність банків іноземних банківських груп у 2013–2015 рр. за низкою абсолютних та відносних показників, що дозволило визначити їх вплив на розвиток національної економіки й оцінити ефективність їх діяльності. Здійснено порівняння рейтингів банків іноземних банківських груп на підставі інформації з офіційних джерел та визначено їх місце у банківському секторі України

Ключові слова: банки іноземних банківських груп, іноземний капітал, банківська система, ефективність, рейтинг банків

The article explored and analyzed the banks' activities of foreign banking groups in 2013–2015 on a number of absolute and relative indicators, which allowed to determine their place in the banking system of Ukraine and evaluate the effectiveness of their activities. Also the ratings of banks of foreign banking groups in Ukraine's banking are compared on the basis of information from official sources, and their impact in the banking sector in Ukraine is identified

Keywords: banks' foreign banking groups, foreign capital, banking system, effectiveness, rating of banks

1. Вступ

У сучасних реаліях особливої актуальності набувають питання активізації банківської діяльності в контексті її вагомого значення в стабілізації економічного розвитку в Україні в період глобальних економічних потрясінь, появи нових ризиків і загроз. Подолання кризових явищ у банківській системі залежить як від функціонування банків із національним капіталом й зміцнення їх фінансової стійкості, так і від позицій іноземних банків на національному фінансовому ринку, які сьогодні складають гідну конкуренцію вітчизняним банкам та суттєво впливають на задоволення потреб населення і суб'єктів національної економіки в банківському обслуговуванні.

Діяльність банків з іноземним капіталом в Україні вже стала звичною справою. Інвестори з США та Європи, реалізувавши свої бізнес-інтереси у дочірніх банках, постійно підтримують їх фінансовими вливаннями, допомагають виробляти адекватні стратегії поведінки в українських політико-економічних реаліях, чим створюють конкурентний тиск на вітчизняні банки. Однак приналежність банку до потужного іноземного холдингу чи компанії ще не гарантує йому успішної діяльності та високих прибутків. З-поміж банків іноземних банківських груп також є як успішні, так і збиткові, що вимагає вирішення питання про масштаби розширення їх присутності на ринку банківських послуг в Україні з враху-

ванням їх впливу на розвиток національної економіки і зміцнення рівня економічної безпеки країни. З огляду на це виникає потреба в створенні об'єктивних рейтингів банків на основі системи економічно обґрунтованих показників та поглибленого оцінювання сучасного стану та перспектив розвитку банків іноземних банківських груп в Україні.

2. Літературний огляд

Питаннями дослідження розвитку та особливостей діяльності банків з іноземним капіталом та їх ролі в банківському секторі України займалися такі вітчизняні вчені як В. Онищенко, С. Манжос [1], У. Владичин [2], Л. Примостка [3], О.Дзюблюк, О. Владимир [4], І. Івасів., Р. Корнилюк [5] та інші. Так, наприклад [1] вважають, що сьогодні банківська система України відкрита для входження іноземного капіталу, а всі банки, незалежно від походження їх капіталу, підлягають нагляду і контролю на загальних умовах, тобто діють в одному правовому полі [1]. Дослідник [2] зазначає, що країна-інвестор (банківська установа), інвестуючи свій капітал в банківську систему іншої країни, створює банк з іноземним капіталом (дочірню структуру, філію, представництво тощо), а його діяльність на вітчизняному ринку розглядається як іноземне банківництво. Автор [3] звертає увагу на джерела формування ресурсів та структуру і вимоги до капіталу іноземних банків. Вітчизняні вчені [4] наголошують,

що питання присутності іноземного капіталу турбує не лише банківську систему України, а й зарубіжних країн, зокрема Швейцарії, де скорочення банків відбувається через тиск щодо скасування банківської таємниці, а також посилення їх регулювання. Автори [5] підмітили, що під час кризи банки іноземних банківських груп забезпечили фінансову стійкість банківської системи України завдяки збереженню внутрішньо-корпоративного припливу дефіцитних капітальних і кредитних коштів.

Однак учені в своїх дослідженнях основну увагу зосереджують на мотивах і тенденціях присутності банківського іноземного капіталу в Україні, можливих загрозах його присутності для фінансової безпеки тощо, водночас оминають питання оцінки фінансового стану банків іноземних банківських груп в контексті їх місця і ролі в розвитку як банківської системи, так і національної економіки, що потребує поглиблених досліджень в цьому напрямі.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – дослідити діяльність банків іноземних банківських груп за низкою абсолютних і відносних показників, визначити їх місце у сучасній банківській системі України на основі рейтингування та окреслити перспективи подальшого їх розвитку.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні задачі:

- згрупувати показники фінансової діяльності банків іноземних банківських груп за період 2013–2015 рр., дослідити їх динаміку та проаналізувати її;

- визначити рівень розвитку банків іноземних банківських груп даних банків та їх місця у банківській системі України на основі розрахованих фінансових коефіцієнтів;

- проаналізувати рейтинги банків іноземних банківських груп та здійснити їх порівняння із отриманими розрахунковими результатами.

4. Аналітична оцінка діяльності банків іноземних банківських груп в Україні у 2013–2015 рр.

Можливості залучення іноземного капіталу до вітчизняної банківської системи з'явилися вже з проголошенням незалежності України. В Україні створені і діють банки з іноземним капіталом як дочірні структури, філії або представництва.

Сьогодні у банківській системі України присутній та працює капітал шведської SEB Group (ПАТ «СЕБ Корпоративний Банк»), американського холдингу Citigroup (ПАТ «Сітібанк»), французьких груп Credit Agricole Group (ПАТ «Креді Агріколь Банк») та BNP Paribas (АТ «Укрсіббанк»), італійської групи Unicredit (ПАТ «Укрсоцбанк»), німецького банку Deutsche Bank (ПАТ «Дойче Банк ДРУ»), польського банку PKO Bank Polski (ПАТ «Кредобанк»), російського банку «Сбербанк» та інші. До недавня усі ці банки у банківській системі України найменувалися банками з іноземним капіталом. Від 01.01.2016 р. Національний банк України об'єднав усі банки, власниками контрольних пакетів акцій

яких є іноземні банківські установи, у групу «Банки іноземних банківських груп» [6]. Таким чином у банківській статистиці виокремлено групу із 25 дочірніх банків, материнські компанії яких зареєстровані та працюють за кордоном.

Задля визначення місця та ролі банків іноземних банківських груп у банківській системі України, оцінимо та проаналізуємо їх діяльність за останні роки та визначимо особливості, переваги та недоліки їх діяльності порівняно із вітчизняними банками на основі аналізу сукупності показників (табл. 1).

Виокремлення сукупності основних показників фінансової діяльності банків іноземних банківських груп в Україні у 2013–2015 рр. дає змогу визначити банки-лідери за абсолютними показниками та банки з нижчими значеннями показників.

Перш за все, банки іноземних банківських груп оцінимо за сукупністю активів, які відображають спроможність банку ефективно працювати у банківському секторі.

Варто зазначити, що загалом уся група досліджуваних банків приростила обсяг активів упродовж 2013–2015 рр., які на кінець 2015 р. становили 435307 млн грн. та зросли на 131,9 % до обсягу активів 2013 р. [7]. Частка активів банків іноземних банківських груп у загальному обсязі активів банків України на кінець 2015 р. становила 34,7 %.

Провідні позиції за обсягом сукупних активів зпоміж 25 досліджуваних банків іноземних банківських груп у 2013–2015 рр. займали ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «Укрсоцбанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль», постійно змінюючи лідера. Четверте місце за обсягом активів кожного року посідав ПАТ «Сбербанк». Найменший обсяг активів у досліджуваному періоді відмічено у ПАТ «СЕБ корпоративний банк», а постійна тенденція до скорочення активів та, відповідно, до скорочення капіталізації була притаманна ПАТ «Неос Банк», ПАТ «Універсал Банк» та ПАТ «Банк Форвард», які фактично втратили свою вагомість у банківській системі України.

Однак, у діяльності банку важливим моментом є не лише формування активів, а й ефективне управління ними. Для визначення ефективності активів досліджуваних банків нами було розраховано коефіцієнти ROA (рентабельність активів, %) для кожного із банків іноземних банківських груп, а їх аналіз дозволив виявити банки, активи яких були рентабельними впродовж 2013–2015 рр., однак частка таких банків становила лише 32 % від загальної кількості аналізованих банків групи. Найвищі коефіцієнти ROA 2015 р. отримані для ПАТ «Сітібанк» – 10,14 %, ПАТ «Дойче Банк ДБУ» – 8,01 % та ПАТ «ІНГ Банк Україна» – 5,66 %. Варто зазначити, що ці значення стали найвищими і для всього досліджуваного періоду. Найнижчі значення коефіцієнтів ROA 2015 р. отримані для ПАТ «Промінвестбанк» (–48,67 %), ПАТ «Універсал Банк» (–34,64) та ПАТ «ВТБ Банк» (–17,77 %). Загалом у 2015 р. нерентабельними виявилися активи 17 банків іноземних банківських груп, що може свідчити про неефективний банківський менеджмент щодо управління активами.

Таблиця 1

Основні показники діяльності банків іноземних банківських груп в Україні у 2013–2015 рр., млн грн.
(на кінець року)

	2013						2014						2015					
	Ак- тиви	Кре- дити	Зобо- в'язан- ня	Ка- пітал	ЧПД	При- буток	Ак- тиви	Кре- дити	Зобо- в'язан- ня	Ка- пітал	ЧПД	При- буток	Ак- тиви	Кре- дити	Ка- пітал	Зобо- в'язан- ня	ЧПД	При- буток
ПАТ «Пром-інвестбанк»	39737	28400	34353	5384	1233	-2575	52656	38501	46581	6076	1734	-3454	41652	31854	-12269	53922	1919	-20272
ПАТ «УКРСОЦ-БАНК»	43057	27375	34389	8668	2268	10,98	48258	32490	42020	6148	1275	-2662	54219	36404	13737	40482	1128	-3225
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	43460	27047	36223	7237	3910	730	46859	29705	40711	6239	4826	-1367	51239	25269	6268	44971	3968	-1439
ПАТ «ВТБ БАНК»	25286	18688	22079	3207	1771	-194	36502	29286	31415	5088	1490	643	25617	16957	843	24773	-941	-4552
ПАТ «НЕОС БАНК»	2601	1562	1863	737	150	0,6	512	55	375	137	130	-598	298,5	3,1	131	167	-4,9	-19,4
ПАТ «КРЕДО-БАНК»	4382	2374	3739	643	164	0,5	6030	3014	5536	494	297	4,5	8272	4140	830	7442	564	112,4
ПАТ «ВіЕс Банк»	2218	1600	1678	540	146	65,2	2646	1646	2008	638	186	40,5	3666	1710	851	2815	223	76,5
ПАТ «МАРФІН БАНК»	2531	1298	1904	626	107	1,0	2607	1597	2076	531	88,6	-113	3131	1485	389	2742	82,4	-113
АТ «УкрСиббанк»	24112	14602	21461	2650	1341	25	26337	14905	24556	1781	1684	-870	43418	20959	1803	41615	2429	22,7
ПАТ «Дієя Банк»	2867	2248	2529	337	208	8,9	2900	2207	2551	349	169	11	2788	2209	150	2638	282	-294
ПАТКБ «ПРАВЕКС-БАНК»	4504	2371	3392	1112	116	-66,1	4915	2644	4114	801	52	-294	4941	1827	1734	3207	277	-799
ПАТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	141423	11437	12477	1666	875	369	21079	14530	19666	1414	1468	90,4	23239	13824	2082	21156	2029	441
ПАТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	6571	3669	6025	547	307	4,39	6258	4140	5670	588	293	-468	5802	3752	661	5141	109	-2010
АТ «ПРЕУС БАНК МКБ»	2516	1308	2107	410	125	-173	3228	1321	2700	528	113	-324	3173	1028	509	2664	112	-485
ПАТ «АЛЬФА-БАНК»	29293	20228	25095	4199	1604	13,1	36694	25609	33184	3510	1718	-744	42363	27463	2624	39739	1203	-2658
ПАТ «ІНГ Банк Україна»	9665	6571	8021	1645	592	76,1	12098	9172	10224	1873	725	229	15104	11882	2947	12157	1267	855
АТ «ОТП БАНК»	18722	14124	15363	3359	1912	117	21506	16018	20131	1375	2277	-1999	21154	13399	1646	19508	1702	-2848
ПАТ «СІПБАНК»	6013	2318	5076	937	356	483	10545	2550	8745	1800	523	1380	16085	2736	2460	13625	1592	1630
АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК»	2485	1850	2150	335	233	58,7	4476	3477	4064	412	304	78,7	7785	5075	545	7241	500	78,9
ПАТ «СБЕРБАНК»	35095	25912	31428	3667	1759	573	46740	37692	42836	3904	3339	108	51807	45022	2268	49539	3049	-6328
АТ «БМ БАНК»	2677	2083	2409	268	15	-174	3437	2561	2579	858	12	133	3156	2374	825	2331	-11	-405
ПАТ «БАНК ФОРВАРД»	3652	2986	3316	335	574	56	2305	1665	2013	292	706	10,4	1650	962	340	1310	298	-153
ПАТ «КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК»	1555	823	1201	355	150	106	2259	1090	1835	424	132	170	2075	1140	447	1628	113	-76,7
ПАТ «Дойче Банк ДБУ»	1850	127	1631	219	29,8	22,4	863	242	87	247	45,5	27,9	1648	557	380	1269	163	132
ПАТ «СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК»	922	732	646	276	66,1	12,0	1475	1174	1169	307	80,5	30,7	1025	692	375	650	122	67,9
Усього	329913	221732	146230	49359	20011	-449,3	403185	277291	356844	45814	23665	-9936	435307	272721	32575	402732	22173	-42259

Джерело: складено на основі [7]

Вагому частку у структурі активів банків становлять кредити, надані банками України. Частка кредитів, наданих в економіку України банками іноземних банківських груп, у структурі активів цих банків 2013 р. становила 67,2 %; 2014 р. – 68,8 %, а 2015 р. – 62,7 %. А загальна частка кредитів банків іноземних банківських груп (272721 млн грн.) у загальному обсязі кредитів банків України 2015 р. (713974 млн грн.) становила 38,2 % та зросла порівняно із 2014 р. на 6,5 п. п., що свідчить про активну кредитну діяльність дочірніх банків на території України навіть у той час, коли вітчизняні банки скорочують кредитні операції через надвисокий ризик. У 2015 р. найбільші обсяги кредитів надали: ПАТ «Сбербанк» (45021,8 млн грн.), ПАТ «Укрсоцбанк» (36403,8 млн грн.) та ПАТ «Промінвестбанк» (31853,9 млн грн.) [7]. Отже, незважаючи на те, що банки зіткнулися з широким спектром проблем на кредитному ринку та завдяки лояльності вкладників та фінансовій підтримці материнських компаній вони мали конкурентну перевагу, що виражалася у відносно низькій вартості кредитних ресурсів і можливості надання кредитів за більш низькими ставками.

У структурі кредитів, наданих банками України в економіку, важливо проаналізувати обсяги кредитів, наданих ними фізичним та юридичним особам. Співвідношення за цими складовими віддзеркалює кредитну політику банку та може або збільшити кредитний ризик банку, або ж мінімізувати його. Проаналізувавши структуру кредитів, наданих банками іноземних банківських груп у розрізі позичальників, можна зробити висновок, що банки хоча і не зменшували обсяги кредитування, але спрямовували кредитні ресурси більш надійним, перевіреним та платоспроможним позичальникам, якими виступають юридичні особи. Так, у 2013 р. частка кредитів, наданих юридичним особам, становила 75,1 %, у 2014 р. – 79,1 %, а 2015 р. – 80,4 %.

Абсолютним показником, який дає змогу визначити ефективність кредитних операцій, є чистий процентний дохід, який розраховується як різниця між процентними доходами і процентними витратами банку. У 2015 р. найбільший чистий процентний дохід отримав АТ «Райффайзен Банк Аваль» – 3968 млн грн., попри те, що за обсягами кредитування цей банк не увійшов навіть у трійку найактивніших. Це свідчить про вірні орієнтири процентної та кредитної політики, обрані менеджментом банку, що в сукупності дають найкращий позитивний результат. Також значні обсяги чистого процентного доходу отримали ПАТ «Сбербанк» (3049 млн грн.) та АТ «УкрСиббанк» (2429 млн грн.) [7].

Відносним показником для визначення ефективності кредитної діяльності є чиста процентна маржа, яка розраховується відношенням різниці між процентними доходами і процентними витратами до активів банку. Найвище значення чистої процентної маржі 2015 р. було отримане ПАТ «Банк Форвард» – 18,06 %, який утримує лідируючі позиції за значенням цього показника ще з 2013 р. (15,71 %). Достатньо високі значення чистої процентної маржі 2015 р. також отримав ПАТ «СЕБ Корпоративний Банк» – 11,78 % та ПАТ

«Ідея Банк» – 10,09 %. Проте низка банків отримала від'ємні значення даного розрахункового показника 2015 р., а саме: ПАТ «ВТБ БАНК» (–3,67 %), ПАТ «Несос Банк» (–1,64 %) та АТ «БМ Банк» (–0,34), чого не було у 2013 р. Від'ємні значення чистої процентної маржі свідчать про збитковість кредитної діяльності банків та недосконалу кредитну політику.

Зобов'язання банку та його власний капітал становлять пасиви банку та відображають джерела формування банківських ресурсів. Капітал являє собою власні кошти банку, що належать засновникам або акціонерам, а зобов'язання – це чужі гроші, тимчасово надані їх власниками у розпорядження банку [3].

Лідируючі позиції за обсягом пасивів, так як і за обсягом активів, у 2013–2014 рр. займали ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «УКРСОЦБАНК» та АТ «Райффайзен Банк Аваль». Лише 2015 р. ПАТ «Сбербанк» активно наростив зобов'язання, посівши друге місце у групі, хоча його сукупний капітал скоротився порівняно з 2014 р.

Упродовж 2013–2015 рр. банки іноземних банківських груп активно нарощували зобов'язання, які на кінець 2015 р. становили 402732 млн грн., що перевищило обсяг зобов'язань на кінець 2013 р. у 2,75 рази [7]. Водночас варто зазначити, що у вітчизняних банків простежувався зворотній процес – відбувалося скорочення банківських зобов'язань через відтік депозитних коштів, що призвело до зменшення зобов'язань за три роки на 20,4 % – до 747940 млн грн. на кінець 2015 р. Основним чинником таких процесів у банківській системі України стала довіра економічних агентів до банків з іноземним капіталом та розчарування у вітчизняних. І, як наслідок – у банків іноземних банківських груп з'явилися потужні внутрішні джерела формування кредитних ресурсів, попри фінансування з материнських компаній, а у вітчизняних – відбувся відтік коштів, призначених для кредитування.

Велику частку у структурі зобов'язань банків іноземних банківських груп займають кошти клієнтів, які поділяються на кошти юридичних та фізичних осіб.

Цікавою є зміна співвідношення між цими складовими упродовж 2013–2015 рр.:

– 2013 р. частка коштів фізичних осіб переважала у зобов'язаннях та становила 56,2 % (98930,4 млн грн.);

– 2014 р. обсяг коштів юридичних та фізичних осіб практично зрівнявся (93196,7 млн грн. та 94113,8 млн грн. відповідно), а 2015 р. – у структурі зобов'язань уже переважали кошти юридичних осіб – 146118,9 млн грн. або 58,0 % [7]. Звідси робимо висновок, що вплив коштів із депозитів фізичних осіб у банків іноземних банківських груп також мав місце, однак його обсяги не були настільки масштабними, як у вітчизняних банків, водночас спостерігалось надходження коштів юридичних осіб, чого не відбулося у вітчизняних банках.

Сукупний капітал банків іноземних банківських груп у 2013–2015 рр. постійно скорочувався та на кінець 2015 р. становив 32575 млн грн., тобто скоротився на 34,0 % [7]. Варто зазначити, що банки даної

групи впродовж трьох досліджуваних років нарощували статутний капітал, що позитивно відобразилося на їхній капіталізації. Водночас обсяг власного капіталу скорочувався через зростання відрахувань до резервних фондів та обсягів нерозподіленого прибутку/збитку.

Відносним показником, який дає змогу визначити ефективність використання капіталу є рентабельність капіталу – ROE, який розраховується як відношення чистого прибутку до сукупного капіталу банку. Проведені розрахунки даного коефіцієнта дозволили визначити банки, капітал яких приніс найбільший прибуток у 2015 р., а саме: ПАТ «Сітібанк» – 66,27 %, ПАТ «Дойче Банк ДБУ» – 34,85 %, ПАТ «ІНГ Банк Україна» – 29,01 %.

Водночас варто зазначити, що через збитковість більшості банків, показник ROE у них за 2015 р. мав від'ємне значення, хоча у 2013–2014 рр. капітал тих же банків забезпечував рентабельність. Найгірші значення ROE 2015 р. були у ПАТ «ВТБ Банк» (–539,62 %), ПАТ «Універсал Банк» (–304,12 %) та у ПАТ «Сбербанк» (–279,07 %).

Звичайно, що першопричиною від'ємних значень ROE та вище проаналізованих значень ROA був значний обсяг збитків банків іноземних банківських груп. Хоча банки іноземних банківських груп і демонструють дещо кращі показники фінансової діяльності, аніж вітчизняні банки, вони все ж працюють в умовах кризи банківської системи та фінансового ринку, що негативно відображається на прибутковості їх діяльності: банки кожного року отримували збитки, які щорік зростали, і 2015 р. становили –42259 млн грн. проти –449 млн грн. 2013 р. [7], або зросли у 94,12 разів! Якщо за результатами 2013 р. прибутковими були 20 банків із 25 банків групи, то вже у 2015 р. – лише 9 банків. Однак позитивним моментом є те, що з-поміж банків іноземних банківських груп є банк із найвищим рівнем прибутку у банківській системі України – ПАТ «Сітібанк», прибуток якого за 2015 р. становив 1630 млн грн.. [7].

Таким чином, проаналізувавши діяльність банків іноземних банківських груп на основі низки абсолютних та відносних показників та опираючись на фінансові результати 2015 р., можемо визначити рейтинг найбільш фінансово успішних банків на початок 2016 р.: ПАТ «Сітібанк» (прибуток 1630,5 млн грн.), ПАТ «Креді Агріколь Банк» (прибуток 441,4 млн грн.) та ПАТ «ІНГ Банк Україна» (прибуток 854,5 млн грн.), які впровадили низьковитратну модель інвестиційно корпоративного банкінгу з високою ліквідністю, прибутковістю і низьким рівнем проблемності кредитів.

Для порівняння отриманих результатів, розглянемо рейтинги, сформовані аналітиками на підставі інформації з офіційних та відкритих джерел.

Рейтинг стійкості банків – це щоквартальна оцінка діяльності банків. До рейтингу входять банки перших трьох груп за класифікацією НБУ, а також невеликі банки з портфелями роздрібних депозитів від 1 млрд грн. [8].

При складанні даного рейтингу враховувалася якість активів, ліквідність, можливість зовнішньої підтримки, приріст вкладів, платіжна репутація тощо.

Перші десять позицій рейтингу стійкості банків займають:

1. Креді Агріколь Банк.
2. ПроКредит Банк.
3. Укрексімбанк.
4. Укрсиббанк.
5. Кредо банк.
6. Альфа-Банк.
7. Ощадбанк.
8. Райффайзен Банк Аваль.
9. Мегабанк.
10. Правекс-банк.

Як бачимо, із 10 представлених позицій, сім належать банкам іноземних банківських груп, дві – банкам з державною часткою та одна – банку групи І.

Рейтинг життєздатності найбільших банків України розроблений аналітиками Forbes на основі даних НБУ, в основну розрахунків якого було закладено такі критерії: достатність капіталу, якість кредитного портфеля, підтримка і ризики власників, рентабельність діяльності банку, ліквідність, безперервність виплат та системне значення банку.

У результаті проведеної оцінки, перша десятка рейтингу виглядає таким чином [9]:

1. Сітібанк.
2. ПроКредит Банк.
3. Райффайзен Банк Аваль.
4. Креді Агріколь Банк.
5. ІНГ Банк Україна.
6. Укрсиббанк.
7. Кредо банк.
8. Укрсоцбанк.
9. Ощадбанк.
10. ОТП банк.

Хоча фахівці при складанні рейтингів використовують офіційну статистику НБУ, через відмінності у методиках розрахунку, отримані результати суттєво відрізняються. Так, у попередньому рейтингу ПАТ «Сітібанк» у десятці лідерів був відсутній, а у рейтингу Forbes – на першому місці, що співпадає із нашою позицією. У цьому ж рейтингу уже дев'ять із десяти перших позицій належать банкам іноземних банківських груп, а Ощадбанк опустився на дев'яту позицію із сьомої.

При складанні рейтингу найбільш надійних українських банків враховувалася здатність банку без затримки повернути депозити, якщо у нього з'являться фінансові проблеми або проблеми з погашення кредитів і зростанні заборгованості клієнтів, а також рівень підтримки акціонерів і держави, можливість поповнення капіталу і ліквідних ресурсів, що є основою стійкості в стресових умовах. Під надійністю банку слід розуміти здатність фінансового інституту чинити опір несприятливим факторам [10].

До десятки найнадійніших банків України початку 2016 р. увійшли [10]:

1. Креді Агріколь Банк.
2. Кредо банк.
3. Укрсиббанк.
4. Райффайзен Банк Аваль.
5. Ощадбанк.
6. Укрексімбанк.

7. Сітібанк Україна.
8. ІНГ Банк Україна.
9. Укрсоцбанк.
10. Альфа-Банк.

Фактично, найбільш надійними є ті банки, які у попередніх рейтингах були відзначені як найбільш стійкі та життєздатні. Провідні місця в рейтинговій таблиці банкам іноземних банківських груп забезпечило оптимальне поєднання низького ризику країн походження, високорентабельний капітал, висока ліквідність і якість активів.

Водночас вітчизняні вчені наголошують, що питання присутності іноземного капіталу турбує не лише недостатньо розвинуту банківську систему України. Так, за повідомленням агентства Bloomberg кількість іноземних банків, що працюють у Швейцарії, скорочується через тиск на країну стосовно необхідності скасування банківської таємниці, а також посилення регулювання [4]. Водночас існує небезпека, що зі зменшенням кількості іноземних інвесторів може сповільнитися розвиток ризик-менеджменту, впровадження міжнародних стандартів діяльності банків та знизиться прозорість банківського бізнесу.

5. Результати досліджень та їх обговорення

Проведений аналіз діяльності банків іноземних банківських груп в Україні у 2013–2015 рр. засвідчив посилення їх позицій як за абсолютними показниками, так і за відносними показниками. Поточна фінансова криза серйозно похитнула фінансову стійкість, кредитоспроможність та платоспроможність вітчизняних банків, чим скористалися дочірні банки іноземних материнських компаній, посиливши свою конкурентоспроможність шляхом додаткової капіталізації.

Результати проведеного дослідження дозволили виявити сучасних лідерів з-поміж 25 банків іноземних банківських груп: ПАТ «Сітібанк», ПАТ «Креді Агріколь Банк» та ПАТ «ІНГ Банк Україна», та, водночас, найменш надійні та найменш дієздатні банки – ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «ВТБ Банк», ПАТ «Неос Банк» та АТ «БМ Банк».

Під час кризи банки іноземних банківських груп забезпечили фінансову стійкість банківської системи України завдяки збереженню внутрішньо-корпоративного припливу дефіцитних капітальних і кредитних коштів [5]. Населення більше довіряло банкам з іноземним капіталом, що проявилось у майже незмінному обсязі зобов'язань цих банків, на відміну від вітчизняних банків. Завдяки їм не відбулося значного відпливу капіталу з банківської системи України за кордон.

6. Висновки

Дослідивши діяльність банків іноземних банківських груп упродовж 2013–2015 рр. відмітимо, що, хоча банки цієї групи у скрутний період сучасної кризи загалом досягли достатньо задовільних результатів порівняно із вітчизняними банками, все ж середині групи є як успішні банки, так і банки, які мають значні збитки. Основною перевагою банків іноземних банківських груп є фінансова підтримка, яку

вони отримують від материнських компаній, і завдяки цьому можуть нарощувати свою капіталізацію. З іншого боку – менеджмент цих банків формує процентну, кредитну політику, політику формування резервів тощо більш фахово, ніж у вітчизняних банках.

Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо аналіз особливостей державного регулювання діяльності банків іноземних банківських груп в Україні та їх впливу на розвиток банківництва з урахуванням національних інтересів країни.

Водночас пропонуємо з метою розвитку та зміцнення банківської системи України на рівні держави захищати інтереси насамперед надійних іноземних банків.

Література

1. Онищенко, В. Регулювання іноземного капіталу в банківській системі: зарубіжний досвід та імплементація його в Україні [Текст] / В. Онищенко, С. Манжос // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 11. – С. 16–21.
2. Владичин, У. Іноземне банківництво в Україні [Текст]: монографія / У. Владичин; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів: Піраміда, 2011. – 280 с.
3. Примостка, Л. О. Фінансовий менеджмент банку [Текст]: навч. пос. / Л. О. Примостка. – К.: КНЕУ, 1999. – 280 с.
4. Дзюблюк, О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків [Текст] / О. Дзюблюк, О. Владимир // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 5. – С. 26–33.
5. Івасів, І. Б. Вплив іноземних банків на банківську систему України [Текст] / І. Б. Івасів, Р. В. Корнільюк // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 10. – С. 84–91.
6. Національний банк розширив критерії визначення банків, що належать до іноземних банківських груп [Електронний ресурс]. – НБУ. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=25673128
7. Показники фінансової звітності банків України (2013–2015 рр.) [Електронний ресурс]. – НБУ. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/%20publish/category?cat_id=64097
8. Рейтинг устойчивости банков по итогам 1 квартала 2016 [Электронный ресурс]. – Минфин. – Режим доступа: http://minfin.com.ua/banks/rating/?gclid=Cj0KEQjw 2ua8BRDeusOk15qth4QBEiQA8BpQcMSN58aXEXxIUtEAKCUIdE73TTKu_eOvcquRqyzK_GAaAs8k8P8HAQ
9. Рейтинг жизнеспособности украинских банков-2016 [Электронный ресурс]. – Forbes Украина. – Режим доступа: <http://forbes.net.ua/magazine/forbes/1409877-rejting-zhiznesposobnosti-ukrainskih-bankov-2016>
10. Рейтинг самых надежных банков Украины в 2016 году [Электронный ресурс]. – Фориншурер – страхование в Украине. – Режим доступа: <http://forinsurer.com/rating-banks>

References

1. Onyshhenko, V., Manzhos, S. (2013). Reguljvanja inozemnoho kapitalu v bankivs'kij systemi: zarubizhnyj dosvid ta implementacija jogo v Ukrai'ni. Visnyk Nacional'nogo banku Ukrai'ny, 11, 16–21.
2. Vladychyn, U. (2011). Inozemne bankivnyctvo v Ukrai'ni. Lviv: Piramida, 280.
3. Prymostka, L. O. (1999). Finansovyj menedzhment banku. Kyiv: KNEU, 280.
4. Dzijubljuk, O., Vladymyr, O. (2014). Inozemnyj kapital u bankivs'kij systemi Ukrai'ny: vplyv na rozvytok

valjutnogo rynku ta dijalt'nist' bankiv. Visnyk Nacional'nogo banku Ukrainy, 5, 26–33.

5. Ivasiv, I. B., Kornyljuk, R. V. (2011). Vplyv inozemnyh bankiv na bankiv's'ku systemu Ukrainy. Visnyk Nacional'nogo banku Ukrainy, 10, 84–91.

6. Nacional'nyj bank rozshyryv kryterii' vyznachennja bankiv, shho nalezhat' do inozemnyh bankiv's'kyh grup. NBU. Available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=25673128

7. Pokaznyky finansovoi' zvitnosti bankiv Ukrainy (2013–2015 rr.). NBU. Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/%20publish/category?cat_id=64097

8. Rejting ustojchivosti bankov po itogam 1 kvartala 2016. Minfin. Available at: http://minfin.com.ua/banks/rating/?gclid=Cj0KEQjw2ua8BRDeusOk15qth4QBEiQA8BpQcMSN58aXEXZxlUtEAKCUIde73TTKy_eOvcquRqyzK_GAAs8k8P8HAQ

9. Rejting zhiznesposobnosti ukraïnskih bankov-2016. Forbes Ukraina. Available at: <http://forbes.net.ua/magazine/forbes/1409877-rejting-zhiznesposobnosti-ukraïnskih-bankov-2016>

10. Rejting samykh nadezhnyh bankov Ukrainy v 2016 godu. Forinsurer – strahovanie v Ukraine. Available at: <http://forinsurer.com/rating-banks>

Дата надходження рукопису 19.07.2016

Вовчак Ольга Дмитрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри, кафедра банківської справи, Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи», вул. Андріївська, 1, м. Київ, Україна, 04070

E-mail: vovchak.olga@meta.ua

Миськів Галина Василівна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансів, Навчально-науковий інститут підприємництва та передових технологій Національного університету «Львівська політехніка», вул. Горбачевського, 18, м. Львів, Україна, 79044

E-mail: galinamyskiv@gmail.com

UDC 614.2(477):33

DOI: 10.15587/2313-8416.2016.76236

HEALTH ECONOMICS MODERN ASPECTS IN GERMANY

© M. Korsunskaja

In this article, I researched contemporary experience and aspects of health economics in Germany. Considered the history of the formation of social policy in Germany and partly outlined the issues of health economics. Graphically depicted the system of public health and health economics institute. I recommended that further studies are needed to explore and implement German Practice in Ukraine and other European countries

Keywords: social policy, health economics, Germany, social protection, health care, health insurance, healthcare industry

У роботі досліджено сучасний досвід та аспекти економіки здоров'я в Німеччині. Розглянуто історію формування соціальної політики в Німеччині і частково викладені питання економіки охорони здоров'я. Графічно зображена система інституту суспільної охорони здоров'я та економіки здоров'я. Визначили, що необхідні подальші дослідження для реалізації німецької практики в Україні та інших країнах Європи

Ключові слова: соціальна політика, економіка здоров'я, Німеччина, соціальний захист, охорони здоров'я, медичне страхування, медична промисловість

1. Introduction

The social policy aims to protect against distress, to safeguard against the vicissitudes of life and advanced society stage on curb social inequalities. It includes the guarantee of a minimum subsistence. The activity of the state to the person in risks and vicissitudes of life, in particular against specific risks as a result of old age, disability, illness, unemployment, care in case of the death. Not only from an economic but from educational, psychological, legal, hygienic and ethical considerations; but public policy objectives such as social justice, reduce inequality, the increase of his welfare of the whole society. The promotion of self-help and self-regulatory capacity are social policy objectives. The processing of concrete risk situations as a task area of social policy and said

basic welfare state goal orientations are interdependent and belong together.

Health Economics is part of social policy, but not in all countries it is implemented and applied. And since Germany in this aspect is advanced country (not only in Europe but the whole world) therefore appropriate to examine current experience and the situation of health economics in Germany.

2. Literature review

Health economics in Germany can be considered as a collective term for all activities that have anything to do with health in this country. This interpretation done by Andreas Goldschmidt in 2002 seems, however, very generous due to several overlaps with other economic